

U 12/2023 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja Australian välisistä vapaakauppaneuvotteluista

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle kirjelmä ja muistio Euroopan unionin ja Australian välisistä vapaakauppaneuvotteluista

Helsingissä 1.6.2023

Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari

Kaupallinen neuvos Johanna Ala-Nikkola

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE EUROOPAN UNIONIN JA AUSTRALIAN VÄLISISTÄ VAPAAKAUPPANEUVOTTELUISTA**1 Tausta**

Euroopan unionin neuvosto valtuutti toukokuussa 2018 Euroopan komission käymään vapaa-kauppaneuvotteluja Australian kanssa, ja neuvottelut käynnistyivät kesäkuussa 2018. Neuvottelut ovat edenneet hyvin, ja nyt ollaan lähestymässä loppuvaihetta. Neuvottelut on tarkoitus päättää vuoden 2023 aikana.

Kyseessä on Euroopan unionille (jäljempänä EU) tyypiltään suhteellisen tavanomainen, kattavasti kauppaa käsittelevä kauppasopimus, joka sisältää EU:n viime aikaisten kauppasopimusten mukaisesti moderneimmat velvoitteet.

2 Ehdotuksen tavoite

EU tavoittelee kunnianhimoista ja modernia kauppasopimusta Australian kanssa. Sopimuksen tavoitteena on vahvistaa suhdetta samanmielisten osapuolten välillä nopeasti kasvavalla indopasifisella alueella, luoda yhteisiä sääntöjä osapuolten väliselle kaupalle ja vähentää tarpeettomia kaupan esteitä, jotka hankaloittavat kauppaa ja aiheuttavat yrityksille lisäkustannuksia, sekä luoda yhteistyömekanismeja kaupan helpottamiseksi sekä ajankohtaisten aiheiden käsittelemiseksi. Sopimuksen sisältö yleisellä tasolla noudattaa pitkälti EU:n viimeaikaisempia kauppasopimuksia, vaikkakin yksityiskohdissa sopimus heijastaa kauppakumppanien välistä suhdetta.

Australia on kehittynyt talous, joka on kasvanut vahvasti viime vuosikymmenen aikana. Se on kaupan osalta samanmielinen EU:n ja Suomen kanssa. Australia kannattaa vapaata ja sääntöpohjaista kauppaa ja on sitoutunut muun muassa ilmastomuutoksen torjuntaan, johon liittyviä velvoitteita se on sisällyttänyt myös aiempiin kauppasopimuksiinsa. Australia on lisäksi merkittävä raaka-aineiden tuottaja. Geopoliittinen tilanne sekä toisaalta vihreä siirtymä ja digitalisaatio (niin sanottu kaksoissiirtymä) korostavat kriittisten raaka-aineiden saatavuutta ja EU:n tuonnin diversifioinnin tarvetta. Sopimuksella edesautetaan EU-yritysten tuotantoketjujen monipuolistamista ja pyritään varmistamaan raaka-aineiden saatavuutta. Lisäksi sopimuksella vahvistetaan kumppanuutta samanmielisen maan kanssa.

Australialla on kattava kauppasopimusverkosto, johon kuuluvat muiden muassa vapaakauppasopimukset Tyynenmeren maiden kanssa (CPTPP) ja Aasian maiden kanssa (RCEP), Kiinan ja Yhdysvaltojen kanssa. Australian ja Yhdistyneen Kuningaskunnan välinen kauppasopimus allekirjoitettiin joulukuussa 2021 ja se on parhaillaan voimaansaatettavana.

EU tavoittelee vähintään vastaavia kaupankäynnin etuja ja ehtoja kuin mihin Australia on sitoutunut muiden kumppaniensa kanssa. EU:n ja Australian välinen kauppasopimus kattaisi laajasti kaupan eri aiheita. Se vapauttaisi kauppaa ja loisi sääntöjä tavaroiden ja palvelujen kaupan, investointien, julkisten hankintojen sekä teollis- ja tekijänoikeuksien suhteen ja sisältäisi kattavat määräykset kestävästä kehityksestä (ympäristön ja työelämän normien) osalta sekä laajasti soveltuvan, sitovan riitienratkaisumekanismien. Kaupan vapauttamisen osalta sopimuksella muun muassa alennettaisiin tai poistettaisiin tulleja, pyritäisiin vähentämään palveluiden kauppaa

tai investointeihin kohdistuvia ulkomaisia toimijoita syrjiviä vaatimuksia ja parantamaan eu-rooppalaisten yritysten pääsyä Australian julkisten hankintojen markkinoille. Sopimus pohjautuisi Maailman kauppajärjestön (World Trade Organization, WTO) määräyksille ja osapuolten sitoumuksille WTO:ssa, ja menisi niitä pidemmälle. Sopimuksella luotaisiin myös yhteistyömekanismeja, jotka helpottaisivat EU:n ja Australian yhteistyötä eri aloilla.

Sopimus ei sisällä määräyksiä investointien suojasta.

EU aloitti samanaikaisesti vuonna 2018 neuvottelut vapaakauppasopimuksesta Uuden-Seelannin kanssa. Sopimusneuvottelut saatiin poliittisella tasolla päätökseen kesäkuussa 2022 ja sopimus on parhaillaan voimaansaatettavana. Sopimuksesta annettiin U-kirjelmä eduskunnalle kesäkuussa 2022 (U 52/2022 vp).

3 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Sopimuksesta tavoitellaan yhtä EU:n moderneimmista sopimuksista. Se sisältäisi EU:n nykyisen kauppasopimusmallin mukaisesti velvoitteita niin tavaroiden kuin palveluiden kaupasta, investoinneista, julkisista hankinnoista, teollis- ja tekijänoikeuksista, kilpailupolitiikasta, valtiontuista, valtionyhtiöistä, kestävästä kehityksestä (kuten ympäristö- ja työelämän normien osalta) sekä sitovan riitojenratkaisumekanismin. Sopimuksella luotaisiin myös puitteet yhteistyölle eri aloilla. Sopimuksella perustettaisiin vuosittain kokoontuva kauppakomitea erityiskomiteoineen (esimerkiksi tavarakaupan tai kestävän kehityksen aloilla), joissa voitaisiin käsitellä sopimuksen toimeenpanoa sekä kauppaa koskevia aiheita.

Tavarakauppa: EU:n tavoitteena on poistaa tullit vastavuoroisesti mahdollisimman suurelta osalta tavarakauppaa heti sopimuksen voimaantullessa tai enintään seitsemän vuoden siirtymäaikojen puitteissa. Herkkiin tuotteisiin liittyvät poikkeukset pyritään minimoimaan. Neuvottelujen lähtökohtana pidetään neuvottelujen aloittamishetken tullitasoja. Tavoitteena on lisäksi poistaa myös muut vientiin sovellettavat maksut ja verot sekä määrälliset rajoitteet sekä kieltää perustelemattomat lupavaatimukset.

Alkuperäsäännöt: Alkuperäsääntöjen osalta EU:n tavoitteena on yksinkertaiset, kauppaa helpottavat säännöt, jotka ottavat huomioon EU:n intressit sekä EU:n tavanomaiset alkuperäsääntöjä koskevat käytännöt.

Tullausmenettelyt, kaupan helpottaminen ja yhteistyö tulliasioissa: EU:n tavoitteena on, että samalla kun sopimuksella pyritään helpottamaan osapuolten välistä kauppaa, taataan myös kaupankäynnin tehokas valvonta. Kaupan helpottamiseksi sopimuksen on tarkoitus sisältää tuontia, vientiä ja kauttakulkua koskevia sääntöjä, vaatimuksia ja menettelyjä, jotka ovat WTO:n Kaupan helpottamista koskevaa sopimusta kunnianhimoisempia. Sopimuksen tavoitellaan myös edistävän tulliasioita koskevien kansainvälisten sääntöjen tehokasta toimeenpanoa. Lisäksi sopimuksella pyritään edistämään parhaiden käytäntöjen ja kokemusten vaihtamista molempia osapuolia kiinnostavissa asioissa, esimerkiksi sääntöjen ja menettelyjen nykyaikaistaminen ja yksinkertaistaminen, standardoitu dokumentaatio ja tariffiluokittelu. Huomiota pyritään kiinnittämään myös teollis- ja tekijänoikeuksien tehokkaaseen noudattamiseen ja pk-yrityksille koituviin haasteisiin, samalla kun varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset kaikille talouden toimijoille. Sopimukseen sisällytetään lisäksi pöytäkirja vastavuoroisesta hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa petosten torjumiseksi.

Tullien ulkopuoliset kaupanesteet: Sopimuksen tavoitteena on poistaa tarpeettomia kaupanesteitä ja varmistaa se, että kaupankäynnille ei synny uusia esteitä. Tavoitteena on neuvotella konkreettisten esteiden poistamisesta samanaikaisesti tullineuvotteluiden kanssa. Sopimukseen

on määrä tulla sektorikohtaisia sitoumuksia sellaisten esteiden poistamiseksi, joissa on molemminpuolinen intressi. Esteitä pyritään poistamaan esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuntaan ja ympäristön suojeluun liittyvien tuotteiden osalta.

Teollisuustuotteiden tekninen sääntely: Sopimuksen tavoitteena on teollisuustuotteiden teknisen sääntelyn (tekniset määräykset, standardit ja menettelyt vaatimustenmukaisuuden arvioimiseksi) osalta saada aikaan WTO:n kaupan teknisiä esteitä koskevaa sopimusta pidemmälle meneviä sitoumuksia, joilla helpotetaan osapuolten pääsyä toistensa markkinoille. Tavoitteena on muun muassa lisätä läpinäkyvyyttä ja edistää hyviä sääntelykäytäntöjä, lisätä kansainvälisten standardien hyväksyntää sekä virtaviivaistaa testaus- ja sertifiointivaatimuksia.

PK-yritykset: Sopimukseen sisällytetään erillinen pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskeva luku. EU:n tavoitteena on, että näin autetaan pk-yrityksiä hyödyntämään täysimääräisesti sopimuksen tarjoamat kaupalliset mahdollisuudet, muun muassa parantamalla pk-yritysten tiedonsaanti-mahdollisuuksia kauppaa- ja investointimahdollisuuksista sekä liiketoimintaa koskevista säännöistä, määräyksistä ja menettelyistä sekä julkisista hankinnoista.

Sääntelyn läpinäkyvyys ja hyvät sääntelykäytännöt: Sopimuksen tavoitteena on lisätä sääntelyn läpinäkyvyyttä asettamalla velvoitteita muun muassa siitä, että osapuolten tulisi julkaista voimassa ja valmistelussa olevia sopimuksen kanteeseen kuuluvia lakeja ja asetuksia, vastata tehokkaammin sidosryhmien sääntelyä koskeviin kysymyksiin sekä lisätä sidosryhmien mahdollisuutta saada tietoa hallinnollisista menettelyistä ja tuoda esiin näkemyksiään ennen lopullista hallinnollista päätöstä. Tavoitteena on myös sopia hyvistä sääntelykäytännöistä kuten julkisista kuulemismahdollisuuksista ja vaikutusarvioiden tekemisestä. Näiltä osin osapuolten käytännöt ovat jo pitkälti samankaltaisia.

Terveys- ja kasvinsuojelutoimet: Sopimuksen tavoitteena on helpottaa eläin- ja kasviperaisten tuotteiden kauppaa EU:n ja Australian välillä. Neuvotteluiden lähtökohtana on WTO:n terveys- ja kasvinsuojelua koskevan sopimuksen periaatteet sekä osapuolten välillä käynnissä oleva vastavuoroista tunnustamista koskeva työ. Neuvotteluissa tavoitellaan terveys- ja kasvinsuojelutoimien kielteisten kauppavaikutusten vähentämistä, ottaen kuitenkin huomioon osapuolten oikeus arvioida ja hallinnoida riskejä sekä suojella ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä. EU:n tavoitteena on myös sisällyttää sopimukseen eläinten hyvinvointia ja antibioottiresistenssin vastaista työtä koskevia periaatteita. Osapuolet neuvottelevat myös erillisestä kestäviä ruokajärjestelmiä koskevasta luvusta.

Kaupan suojatoimet: Suojatoimia käsittelevien tekstiosuuksien velvoitteet rakentuvat WTO:n polkumyyntisopimuksen, tuki- ja tasoitustullisopimuksen sekä suojalausekesopimuksen pohjalta. EU tavoittelee osin WTO:n sääntöjä pidemmälle meneviä velvoitteita polkumyynti- ja tasoitustulleissa sekä globaaleissa suojatoimissa. Sopimuksessa käsiteltäisiin myös kahdenvälisiä suojatoimia.

Palveluiden kauppa ja investoinnit: Osapuolten tavoitteena on korkeatasoinen ja markkinoillepääsyn suhteen kunnianhimoinen sopimus. Sopimuksella on tarkoitus vakauttaa kauppa- ja investointiympäristöä sopimalla velvoitteista, joilla vähennettäisiin muun muassa ulkomaalaisiin toimijoihin kohdistuvaa perusteetonta syrjintää ja eräitä määrällisiä rajoituksia (esimerkiksi yrityksiä koskevia ulkomaalaisomistusrajoituksia). Sopimus koskisi rajat ylittäviä palveluita (esimerkiksi konsultointipalvelut, IT-palvelut, kuljetuspalvelut), investointeja palvelujen, alkutuotannon ja teollisuustuotannon aloilla sekä yritystoimintaan liittyvien henkilöiden tilapäistä maahan-tuloa. Sopimus ei sisällä investointien suojaa koskevia kysymyksiä.

Digitaalinen kauppa: Digitaalisen kaupan osalta tavoitteena on kunnianhimoinen sopimus, joka toisi oikeudellista varmuutta yrityksille ja kuluttajille ja vähentäisi perusteettomia kaupan esteitä. Neuvotteluissa käsitellään laajasti digitaaliseen kauppaan liittyviä aiheita kuten sähköisen allekirjoitukset, sähköisten toimitusten tullittomuus, tietovirrat sekä lähdekoodien paljastamisvaatimusten kieltö.

Pääomaliikkeet: Sopimus sisältäisi EU:n kauppasopimukseen sisältyvät tavanomaiset määräykset sekä poikkeukset pääomien vapaasta liikkeestä sopimuksen kattamilla aloilla.

Julkiset hankinnat: EU:n tavoitteena on sisällyttää sopimukseen WTO:n julkisia hankintoja koskevaa sopimusta pidemmälle meneviä määräyksiä hankintamenettelyjen osalta. Sopimuksella pyritään vapauttamaan julkisten hankintojen markkinoita hallinnon kaikilla tasoilla mukaan lukien alue- ja paikallishallinto, erityisaloiilla sekä valtio-omisteisten yritysten osalta. Australian liittovaltiorakenne tuo kuitenkin haasteita markkinoillepääsyyn aluetasolla. Australia on liittynyt WTO:n julkisia hankintoja koskevaan sopimukseen 5. toukokuuta 2019. Liittymisensä yhteydessä Australia on avannut julkisten hankintojen markkinoita sopimusosapuolille rajoitusti muun muassa alue- ja paikallistasolla. Kauppaneuvottelujen odotetaan antavan EU:lle mahdollisuuden parantaa markkinoillepääsyä Australiaan kahdenvälisesti.

Teollis- ja tekijänoikeuksien suoja (IPR-kysymykset, mukaan lukien maantieteelliset merkinnät): EU:n tavoitteena on sisällyttää sopimukseen määräyksiä patenteista, tavaramerkeistä, julkistamattoman tiedon suojasta, kasvilajikkeista, tekijänoikeuksista ja lähioikeuksista, maantieteellisistä merkinnöistä sekä immateriaalioikeuksien toimeenpanosta mukaan lukien näitä koskevat rajoitukset. Mainituilla sopimusmääräyksillä pyritään sopimaan yhteisistä periaatteista ja luoda puitteet entistä läheisemmälle yhteistyölle tulevaisuudessa perustuen WTO:n sopimukseen teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista ja sitä täydentäen. Tavoitteena on niin ikään yritysten kannalta tärkeän sääntely-ympäristön ennustettavuuden parantaminen ja sitä kautta innovaatioiden edistäminen.

EU tähtää myös maataloustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojaamiseen suoraan sopimuksella ilman erillistä rekisteröintiä. Suoja koskisi rajoitettua listaa maantieteellisiä merkintöjä. Immateriaalioikeuksien suojaa ja toimeenpanoa vahvistamalla pyritään tukemaan laadukkaiden tuotteiden valmistajia. Samalla tavoitellaan tuotevääräennösten ja piraattikopioiden vähentämistä muun muassa rajatoimien avulla.

Kilpailupolitiikka, valtiontuet ja valtionyhtiöt: EU:n tavoitteena on varmistaa tasavertainen toimintaympäristö eurooppalaisille yrityksille Australian markkinoilla. Sopimukseen pyritään sisällyttämään määräyksiä kilpailusäännöistä ja niiden täytäntöönpanosta, mukaan lukien määräykset kilpailunrajoituksista ja yrityskeskittymistä. EU tavoittelee sopimukseen valtioneukia koskevia sitovia määräyksiä, jotka ovat EU-lainsäädännön mukaisia. Sopimuksella halutaan myös varmistaa, ettei valtionyhtiöiden tai yhtiöiden, joilla on erityisoikeuksia tai etuoikeuksia, toiminta vääristä kilpailua tai luo kaupan tai investointien esteitä. Kilpailupolitiikan osalta on monelta osin päästy jo yhteisymmärrykseen, mutta neuvotteluja valtiontuista jatketaan.

Energia ja raaka-aineet: EU tavoittelee sopimuksella avoimuuden lisäämistä ja sijoitusten edistämiseksi. Lisäksi EU pyrkii sopimuksella parantamaan markkinoillepääsyä tavoitteenaan varmistaa tasapuolinen ja syrjimätön pääsy energian siirtoverkkoihin sekä tärkeimpien raaka-ainesten käyttöön. Tärkeänä tavoitteena on myös edistää kauppaa kestävästä energian tuotteiden osalta, kuten uusiutuvan energiaan liittyvät ja energiaa säästävät tuotteet.

Kauppa ja kestävä kehitys: Tulevan sopimuksen kestävä kehityksen luku tulee kattamaan määräyksiä, joilla vahvistetaan osapuolten kansainvälisten sitoumusten toimeenpanoa koskien

kauppaa ja työelämän normeja, ympäristöä ja vastuullista liiketoimintaa. Osapuolet sitoutuisivat myös olemaan heikentämättä ympäristö- tai työelämän normejaan edistääkseen kauppaa tai investointeja. Komissio pyrkii siihen, että sopimusosio tulee yleisen riitojenratkaisumekanismin piiriin EU:n uuden käytännön mukaisesti.

Riitojen ratkaisu: EU tavoittelee sopimukseen kattavaa, sitovaa valtioiden välistä riitojenratkaisumekanismia, joka pohjautuisi WTO:n riitojenratkaisujärjestelmään. Tavoitteena on luoda tehokas ja sitova mekanismi sopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen liittyvien (osapuolten välisen) riitojen ratkaisemiseksi, jotka sisältäisivät myös täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä.

4 Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Tämänhetkisen sisällön pohjalta sopimus sisältäisi vain unionin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, mikä tarkoittaisi, että se tehtäisiin unionisopimuksena. Aineellinen oikeusperusta tulisi todennäköisesti olemaan SEUT 207 artikla (kauppapolitiikka). Menettelyllinen oikeusperusta olisi SEUT 218 artikla. Neuvosto tekisi sopimuksen allekirjoitusta ja tekemistä koskevat päätöksensä määränemmistöllä. Oikeusperustaan ja unionin toimivallan luonteeseen voidaan kuitenkin lopullisesti ottaa kantaa vasta, kun lopullinen sopimussisältö on valmis.

Valtioneuvosto pitää tässä vaiheessa oikeusperustoja aiheenmukaisina. Lopulliset aineelliset oikeusperustat voidaan määrittää vasta myöhemmin siinä vaiheessa, kun osapuolten yhteinen sopimusteksti on valmistunut.

Neuvottelut ovat vielä käynnissä, ja siten sopimuksen allekirjoitusaikataulu ei ole tiedossa.

5 Ehdotuksen vaikutukset

Sopimuksella ei ole suoria vaikutuksia valtion talousarvioon.

Euroopan komissio julkaisi 8. toukokuuta 2021 lopullisen vaikutusarvion, joka löytyy komission [verkkosivuilta](#). Sen mukaan kunnianhimoinen sopimus EU:n ja Australian välillä voisi kasvattaa EU:n vientiä Australiaan 32,5 prosenttia ja Australian vientiä EU:hun 10,4 prosenttia verrattuna tilanteeseen ilman sopimusta. Sopimuksella olisi positiivinen vaikutus kummankin bruttokansantuotteeseen.

Suomen *tavaravienti* Australiaan vuonna 2022 oli 830 miljoonaa (1 % Suomen tavaroiden kokonaisviennistä). Australiaan viennin arvo ja sen osuus kokonaisviennistä ovat kasvaneet vuodesta 2016 lähtien.

Viennin arvossa mitattuna Suomi vie Australiaan erityisesti kaivosteollisuudessa käytettäviä koneita, laitteita ja kuljetusvälineitä. Vuonna 2022 suurimmat viennin tavararyhmät ovatkin koneet ja laitteet (39 %), kuljetusvälineet (14 %) sekä sähkökoneet ja -laitteet (8 %). Merkittäviä tavararyhmiä ovat lisäksi paperi ja kartonki (8 %) sekä erityisesti teollisuudessa ja lääketieteessä käytettävät kojeet ja laitteet (7 %).

Suomen *tavaratuonti* Australiasta vuonna 2022 oli 544 miljoonaa euroa (0,6 % Suomen tavaroiden kokonaistuonnista). Tavaratuonnin arvo ja osuus kokonaistuonnista on kasvanut voimakkaasti vuosina 2020–2021 johtuen erityisesti kivihiilen ja malmien tuonnin arvon kasvusta. Tätä

aiemmin, vuosina 2013–2019 tuonti oli keskimäärin 90 miljoonaa euroa ja 0,2 % Suomen kokonaistuonnista. Suomi tuo Australiasta erityisesti raaka-aineita ja maataloustuotteita, kuten viinejä ja lihaa.

Suomen *palveluiden vienti* Australiaan vuonna 2021 oli 295 miljoonaa euroa. Pääasiassa Suomi vie tietojenkäsittelypalveluita, joiden osuus palveluviennistä oli 73 %. Vuonna 2021 Suomi *toi* Australiasta palveluja 72 miljoonan euron arvosta. Eniten Australiasta tuotiin liike-elämän palveluita (43 %), kuljetuspalveluja (21 %) ja matkailupalveluja (17 %).

Australiaan oli sijoittautunut 67 suomalaista tytäryhtiötä vuonna 2020. Niiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 1,7 miljardia euroa ja ne työllistivät 3700 työntekijää. Vuonna 2021 australialaisilla yrityksillä oli Suomessa 17 tytäryhtiötä, joilla oli yhteensä 114 miljoonan euron liikevaihto ja 330 työntekijää.

6 Ehdotuksen suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Asetus kuuluu kauppapolitiikan alaan ja siten unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Valtioneuvoston alustavan arvion mukaan asetuksella ei olisi suoria vaikutuksia perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin Suomessa.

7 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 ja 27 §:ssä säädetään valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallanjaosta.

Valtioneuvoston alustavan arvion mukaan sopimus sisältäisi ainoastaan unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Näin ollen sopimuksen määräykset eivät sisältäisi Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Niin kutsutut Ahvenanmaa-varaumat on huomioitu sopimusehdotuksen julkisia hankintoja sekä palveluiden kauppaa ja investointeja koskevissa määräyksissä.

Asiaa voidaan arvioida tarvittaessa tarkemmin lopullisemman sopimusluonnoksen pohjalta.

8 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin toimielimissä ja muiden jäsenvaltioiden kannat

Neuvotteluja on käsitelty säännöllisesti neuvoston Kauppapoliittisessa komiteassa sekä ajoittain neuvoston muissa elimissä, mukaan lukien pysyvien edustajien komitea (Coreper) ja ulkoasiainneuvosto (kauppaministerien kokoonpano).

Euroopan parlamentin rooli määräytyy SEUT 218 artiklan mukaisesti. Tässä vaiheessa sovelletaan artiklan 10 kohtaa, jonka mukaan parlamentille tiedotetaan välittömästi ja täysimääräisesti sopimuksen kaikissa vaiheissa. Sopimuksen tekeminen tulee edellyttämään Euroopan parlamentin hyväksyntää.

9 Ehdotuksen kansallinen käsittely

Ulkoministeriö on käsitellyt ja valmistellut neuvotteluja muiden ministeriöiden sekä sidosryhmien kanssa. Suomen neuvottelutavoitteita kartoitettiin kirjallisella kyselyllä ministeriöille sekä sidosryhmille kesällä 2018. Suomen kannat neuvoston Kauppapoliittista komiteaa varten, jossa neuvotteluja on käsitelty säännöllisesti, on valmisteltu Kauppapoliittisen jaoston (EU2) puitteissa. U-kirjelmä on käsitelty EU2-jaoston kirjallisessa menettelyssä 25.4.-2.5.2023.

Eduskunnalle on annettu tietoja neuvottelumandaatista 30. lokakuuta 2017 päivätyllä E-kirjeellä (E 87/2017 vp). Neuvotteluiden kulusta ja neuvottelutavoitteista annettiin tietoja 2 toukokuuta 2019 päivätyllä e-jatkokirjeellä (EJ 8/2019 vp).

E-kirjeen osalta ulkoasiainvaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan koskien neuvottelujen aloittamista Australian kanssa vapaakauppasopimuksen tekemiseksi. Valiokunta totesi ottavansa laajemmin ja yleisemmin kantaa EU:n kauppapolitiikan vahvistamiseen sekä kauppapolitiikan toimeenpanon tehostamiseen liittyviin ajankohtaisiin elementteihin CETA-sopimuksen käsittelyn yhteydessä. Jatkokirjeen osalta suuri valiokunta ja ulkoasiainvaliokunta katsoivat, ettei kirje antanut aihetta toimenpiteisiin.

10 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kannat eivät ole muuttuneet sisältöaiheiden osalta aiemmin 2. toukokuuta 2019 annetussa jatkokirjeessä ilmoitetusta. Kuten muiden vastaavien neuvotteluiden osalta, valtioneuvosto pitää nykyisessä maailmanpoliittisessa ja –taloudellisessa tilanteessa erityisen tärkeänä, että EU saa nopeasti neuvoteltua ja saatetuksi voimaan kauppasopimuksia, sillä niillä voidaan osaltaan edistää talouden elpymistä, helpottaa yritysten tuotantoketjujen monipuolistamista ja vahvistaa kumppanuuksia.

Valtioneuvosto katsoo aiempien kantojensa pohjalta seuraavaa:

Valtioneuvosto pitää tärkeänä kunnianhimoisen ja laaja-alaisen sopimuksen neuvottelemista Australian kanssa. Valtioneuvosto tavoittelee sopimusta, jolla sovittaisiin lisäsäännöistä ja pidemmälle menevästä kaupan vapauttamisesta verrattuna Maailman kauppajärjestö WTO:n sopimuksiin. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sopimuksella parannettaisiin suomalaisten toimijoiden markkinoillepääsy- ja toimintamahdollisuuksia Australiassa.

Tavarakaupan osalta valtioneuvosto kannattaa mahdollisimman kattavaa kaupan vapauttamista, eli tullien mahdollisimman laajamittaista poistamista heti sopimuksen voimaantulon jälkeen tai mahdollisimman lyhyiden siirtymäaikojen kautta, huomioiden kuitenkin tietyt maataloustuotteisiin liittyvät herkkyydet. Viennin osalta Suomen tavoitteena on kaupan vapauttaminen erityisesti kemian-, muovi ja metsäteollisuuden tuotteissa, teräs- ja metallituotteissa, koneissa- ja laitteissa sekä kuljetusvälineissä. Tavoitteena on lisäksi alkuperäsäännöt, jotka ovat mahdollisimman yksinkertaiset ja selkeät ja mahdollistavat sopimuksen mukaisten tullietuuksien tehokkaan hyödyntämisen, mutta jotka toisaalta varmistavat, ettei alkuperää koskevia määräyksiä voida kiertää.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä pyrkimyksiä yksinkertaistaa tulli- ja kauppamenettelyjä ja lisätä tulliyhteistyötä. Valtioneuvosto kannattaa kunnianhimoista sopimusta, jossa pyritäisiin WTO:n kaupan helpottamissopimusta pidemmälle meneviin sitoumuksiin. Lisäksi on tärkeää, että sopimus poistaa osapuolten välillä olevia tullien ulkopuolisia kaupanesteitä kuten teollisuustuotteiden tarpeetonta kaksinkertaista testausta ja sertifiointia sekä luo mekanismit, joilla varmistetaan, että uusia tarpeettomia esteitä ei pääse syntyään.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sopimus helpottaa pienten ja keskisuurten yritysten kaupan käyntimahdollisuuksia. Terveys- ja kasvinsuojelumääräysten osalta valtioneuvoston tavoitteena on sopimus, joka täydentää kunnianhimoisesti WTO:n sopimusta terveys- ja kasvinsuojelutoimista ja joka sujuvoittaa kahdenvälistä elintarvike- ja maataloustuotteiden kauppaa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sopimukseen sisällytetään eläinten hyvinvointia ja antibioottiresistenssin vastaista työtä koskevia kunnianhimoisia säännöksiä.

Palveluiden kaupassa valtioneuvosto tavoittelee palvelujen rajat ylittävään tarjoamiseen, yritysten sijoittautumiseen sekä yritystoimintaan liittyvien henkilöiden maahantuloon ja oleskeluun liittyvien esteiden vähentämistä Suomen viennin kannalta tärkeillä sektoreilla. Näitä sektoreita ovat muun muassa erilaiset asiantuntijapalvelut (muun muassa insinööripalvelut), IT-palvelut, ympäristöpalvelut sekä tietyt yrityspalvelut kuten esimerkiksi huolto- ja korjauspalvelut.

Digitaalisen kaupan osalta valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sopimus sisältää kunnianhimoisia määräyksiä, jotka edistävät digitaalisen kaupankäynnin edellytyksiä niin yritysten kuin kuluttajien eduksi.

Valtioneuvosto tavoittelee julkisten hankintojen läpinäkyvyyden lisäämistä sekä mahdollisimman laaja-alaista pääsyä Australian julkisten hankintojen markkinoille hallinnon kaikilla tasoilla, etenkin alue- ja paikallishallinnossa, ja erityisaloilla.

Valtiontukien osalta valtioneuvosto tavoittelee määräyksiä, jotka menevät WTO:n tuki- ja tasotustullisopimusta pidemmälle etenkin sopimuksen soveltamisalan ja läpinäkyvyyden osalta. Valtioneuvosto tavoittelee hyvää immateriaalioikeuksien suojan tasoa ja sääntely-ympäristöjen lähentämistä EU:n ja Australian välillä, lähtökohtana vähintään kansainvälisissä sopimuksissa sovittu suojan taso.

Valtioneuvosto tavoittelee avoimuutta, tasapuolista kohtelua ja syrjimättömyyttä EU:n ja Australian välisessä energiatuotteiden ja raaka-aineiden kaupassa sekä uusiutuvaa energia edistävien tuotteiden kaupan lisäämistä. Valtioneuvosto yhtyy EU:n tavoitteeseen monipuolistaa kriittisten raaka-aineiden saantia ja tältä osin luoda kumppanuuksia samanmielisten maiden, kuten Australian, kanssa.

Valtioneuvosto kannattaa sopimusmääräyksiä, joilla edistetään kansainvälisten ympäristösopimusten ja työelämän oikeuksia koskevien sopimusten ja standardien noudattamista sekä tehokasta toimeenpanoa.

Riitojenratkaisun osalta valtioneuvosto katsoo, että riitojenratkaisumekanismien tulisi olla mahdollisimman tehokas ja nopea.